

KARTA PRZEDMIOTU**I. Dane podstawowe**

Nazwa przedmiotu	Psychologia rodziny
Nazwa przedmiotu w języku angielskim	Family Psychology
Kierunek studiów	Psychologia
Poziom studiów (I, II, jednolite magisterskie)	Jednolite magisterskie
Forma studiów (stacjonarne, niestacjonarne)	Stacjonarne
Dyscyplina	Psychologia
Język wykładowy	Polski

Koordinator przedmiotu/osoba odpowiedzialna	dr hab. Bogusława Lachowska, prof. KUL
---	--

Forma zajęć (<i>katalog zamknięty ze słownika</i>)	Liczba godzin	semestr	Punkty ECTS
wykład	30	IV	5
konwersatorium			
ćwiczenia	30	IV	
laboratorium			
warsztaty			
seminarium			
proseminarium			
lektorat			
praktyki			
zajęcia terenowe			
pracownia dyplomowa			
translatorium			
wizyta studyjna			

Wymagania wstępne	W1 - Posiadanie podstawowej wiedzy z zakresu psychologii różnic indywidualnych, emocji i motywacji, rozwoju człowieka, kierunków współczesnej psychologii oraz metodologii psychologii W2 – Posiadanie wiedzy ogólnej w zakresie szkoły średniej
-------------------	---

II. Cele kształcenia dla przedmiotu

C1 – zdobycie wiedzy na temat struktury i wzorów relacji występujących w rodzinach w perspektywie rozwojowo-systemowej
C2 – nabycie umiejętności posługiwania się wybranymi podejściami teoretycznymi z zakresu psychologii do analizowania, interpretowania, wyjaśniania i wskazywania uwarunkowań ludzkich zachowań w grupie rodzinnej w kontekście przemian społeczno-ekonomiczno-kulturowych
C3 – nabycie świadomości znaczenia sfery psychicznej człowieka dla jakości jego funkcjonowania w obszarze rodziny oraz przekonania o potrzebie i możliwościach wspierania jednostek i rodzin w aspekcie ich kompetencji psychospołecznych.

III. Efekty uczenia się dla przedmiotu wraz z odniesieniem do efektów kierunkowych

Symbol	Opis efektu przedmiotowego	Odniesienie do efektu kierunkowego
WIEDZA		
W_01	Student definiuje przedmiot psychologii rodziny, objaśnia podstawy metodologii i wymienia zasadnicze cele psychologii rodziny oraz wskazuje obszary zainteresowań psychologii rodziny	K_W01
W_02	Student opisuje społeczno-kulturowe podstawy zachowania człowieka w rodzinie i w bliskiej relacji społecznej, podstawy funkcjonowania rodziny, wpływu społecznego w obrębie rodziny i kształtowania się postaw w kontekście rodzinnym; przedstawia procesy komunikowania interpersonalnego w rodzinie i w bliskich związkach interpersonalnych oraz ich prawdziwości i zakłócenia	K_W06
UMIEJĘTNOŚCI		
U_01	Student wykorzystuje wiedzę teoretyczną z zakresu psychologii oraz powiązanych z nią dyscyplin do analizowania i interpretowania ludzkich zachowań w rodzinie i w bliskim związku interpersonalnym; analizuje uwarunkowania (osobowe, społeczne oraz kulturowe) różnych zachowań człowieka w rodzinie i w bliskim związku interpersonalnym, posługując się wybranymi podejściami teoretycznymi	K_U01
U_02	Student sporządza diagnozę psychologiczną relacji rodzinnych z odniesieniem do normy psychologicznej i psychopatologii	K_U07
KOMPETENCJE SPOŁECZNE		
K_01	Student jest otwarty na przeprowadzenie samooceny oraz na działania mające na celu rozwój własnych kompetencji związanych z pracą psychologa rodziny	K_K02
K_02	Student dostrzega walory troski o prawidłowy przebieg diagnozy i interwencji psychologicznej w obszarze rodziny tak by nie przyniosła jakiegokolwiek szkody badanym osobom. Jest otwarty na pomoc ekspertów i superwizorów.	K_K06

IV. Opis przedmiotu/ treści programowe**Treści programowe wykładu**

Rys historyczny zainteresowania kontekstem rodzinnym jednostki. Rozumienie procesów rodzinnych w aspekcie ujęcia systemowego oraz w ujęciu innych podejść teoretycznych. Poziomy analizy rodzinnej organizacji: poziom interakcyjny, relacyjny i symboliczny. Zasada całościowości w odniesieniu do rodziny i jej znaczenie dla zrozumienia funkcjonowania rodziny i planowania interwencji w rodzinie. Pojęcie granic systemowych; typy podsystemów. Hierarchizacja w rodzinie (władzy i struktury). Przyczynowość cyrkularna w wyjaśnianiu funkcjonowania rodziny. Koncepcja ekwifinalności i ekwipotencjalności w odniesieniu do systemu rodzinnego. Rodzina jako system społeczny zmieniający się w czasie - etapy w cyklu życia rodziny. Procesy psychologiczne w rodzinie z adolescentem. Koncepcja współpracy rodzicielskiej. Wybrane modele teoretyczne funkcjonowania rodziny. Rodzina w kryzysie i koncepcja prężności rodzinnej. Komunikacja rodzinna. Badanie rodziny - podstawowe zasady i metody.

Treści programowe ćwiczeń

Rodzina jako system interakcji – analiza funkcjonowania rodziny z perspektywy ujęcia systemowego: identyfikacja przymierzy, koalicji, granic. Analiza interakcji rodzinnych z uwzględnieniem zasad przyczynowości cyrkularnej, ekwifinalności, ekwipotencjalności, prawa całościowości. Analiza różnych aspektów postaw rodzinnych i ich identyfikowanie (bliskości, pomocy, kierowania, wymagań). Współpraca rodzicielska jako specyficzny rodzaj relacji łączącej rodziców. Poznanie obszarów współpracy rodzicielskiej i jej znaczenia dla systemu rodzinnego, ze szczególnym uwzględnieniem jej wpływu na rozwój dziecka oraz jakość rodzicielstwa. Kwestionariusz Współpracy Rodzicielskiej (Feinberg, Brown, Kan, 2012) – wykorzystanie w pracy psychologa rodziny. Obserwacja i wywiad jako podstawowe metody badania rodziny – zastosowanie w praktyce. Zasady sporządzania i interpretacji genogramu. Model Kołowy i Kwestionariusz SOR (Olson, 2011) – poznanie sposobu badania i interpretacji wyników. Testy półprojekcyjne i projekcyjne w diagnozie rodziny - przebieg badania, interpretacja wyników, ograniczenia. Studium przypadku - psychologiczna analiza systemu rodzinnego na podstawie wyników badań przeprowadzonych za pomocą poznanych metod – próba syntezy wyników .

V. Metody realizacji i weryfikacji efektów uczenia się

Symbol efektu	Metody dydaktyczne (lista wyboru)	Metody weryfikacji (lista wyboru)	Sposoby dokumentacji (lista wyboru)
WIEDZA			
W_01	Dyskusja, wykład konwencjonalny, wykład konwersatoryjny, wykład problemowy	test	Zapis w arkuszu ocen
	Praca z tekstem, burza mózgów, dyskusja	Kolokwium	Uzupełnione i ocenione kolokwium
W_02	Dyskusja, wykład konwencjonalny, wykład konwersatoryjny, wykład problemowy	test	Zapis w arkuszu ocen
	Praca z tekstem, burza mózgów, dyskusja	Kolokwium	Uzupełnione i ocenione kolokwium
UMIEJĘTNOŚCI			
U_01	Dyskusja, wykład konwencjonalny, wykład konwersatoryjny, wykład problemowy, prezentacja	Test	Zapis w arkuszu ocen
	Studium przypadku (case study)	Praca pisemna	Oceniony tekst pracy pisemnej
U_02	Dyskusja, wykład konwencjonalny, wykład konwersatoryjny, wykład problemowy, prezentacja	Test	Zapis w arkuszu ocen
	Studium przypadku (case study)	Praca pisemna	Oceniony tekst pracy pisemnej
KOMPETENCJE SPOŁECZNE			

K_01	Dyskusja, wykład konwencjonalny, wykład konwersatoryjny, wykład problemowy, prezentacja	Test	Zapis w arkuszu ocen
	Dyskusja	Słuchanie wypowiedzi i argumentów studentów w czasie dyskusji	Aktywny udział w dyskusji odnotowany na liście
K_02	Dyskusja, wykład konwencjonalny, wykład konwersatoryjny, wykład problemowy, prezentacja	Test	Zapis w arkuszu ocen
	Dyskusja	Słuchanie wypowiedzi i argumentów studentów w czasie dyskusji	Aktywny udział w dyskusji odnotowany na liście

VI. Kryteria oceny

Wykład: Studenci oceniani są na podstawie uzyskania pozytywnej oceny z egzaminu pisemnego (pytania testowe wielokrotnego wyboru) z zakresu problematyki omawianej na wykładzie.

Warunkiem dopuszczenia do egzaminu jest uzyskanie zaliczenia z ćwiczeń z psychologii rodziny

Studenci oceniani są według następującej skali: od 2 do 5:

Na ocenę 2 - brak osiągnięcia zakładanych efektów uczenia się < 60%

Na ocenę 3 – osiągnięcie zakładanych efektów uczenia się z pominięciem niektórych ważnych aspektów lub z poważnymi nieścisłościami = 60-68%

Na ocenę 3,5 – osiągnięcie zakładanych efektów uczenia się z pominięciem niewielu, ale ważnych aspektów lub z istotnymi nieścisłościami = 76-69%

Na ocenę 4,0 – osiągnięcie zakładanych efektów uczenia się z pominięciem niektórych mniej istotnych aspektów = 84-77%

Na ocenę 4,5 – osiągnięcie zakładanych efektów uczenia się ze sporadycznym pominięciem niewielu mniej istotnych aspektów = 92-85%

Na ocenę 5 – osiągnięcie zakładanych efektów uczenia się obejmujących wszystkie istotne aspekty = 93-100%

Warunki zaliczenia ćwiczeń:

Ocena: średnia ważona z ocen uzyskanych z pracy pisemnej (40%), aktywnego udziału w części praktycznej i dyskusjach (20%), ocen z kolokwium (40%).

Praca pisemna oceniana jest według następującej skali:

– praca zawiera wszystkie elementy pod względem formalnym zgodnymi z wytycznymi podanymi na zajęciach (transkrypcja przeprowadzonego wywiadu; protokoły i arkusze wykorzystanych metod diagnostycznych, psychologiczna interpretacja wyników w kontekście: sytuacji rodziny, etapu w cyklu rozwoju rodziny, struktury rodziny, komunikacji w rodzinie, relacji emocjonalnych w rodzinie, przekazu

transgeneracyjnego, zasobów oraz obszarów problemowych rodziny), i jest w 91-100% poprawna merytorycznie - ocena 5,0

– praca zawiera wszystkie elementy pod względem formalnym, zgodnymi z wytycznymi podanymi na zajęciach (j.w.) i jest 81 - 90% poprawna merytorycznie - ocena 4,5

– praca zawiera większość elementów pod względem formalnym, zgodnymi z wytycznymi podanymi na zajęciach (j.w.) i jest 71 - 80% poprawna merytorycznie - ocena 4,0

– praca zawiera dużą część elementów pod względem formalnym, zgodnymi z wytycznymi podanymi na zajęciach (j.w.) i jest 61 - 70% poprawna merytorycznie - ocena 3,5

– praca zawiera dużą część elementów pod względem formalnym, zgodnymi z wytycznymi podanymi na zajęciach (j.w.) i jest 50 - 60% poprawna merytorycznie - ocena 3,0

Kolokwia oceniane są według następującej skali:

Na ocenę 2 - brak osiągnięcia zakładanych efektów uczenia się < 60%

Na ocenę 3 – osiągnięcie zakładanych efektów uczenia się z pominięciem niektórych ważnych aspektów lub z poważnymi nieścisłościami = 60-68%

Na ocenę 3,5 – osiągnięcie zakładanych efektów uczenia się z pominięciem niewielu, ale ważnych aspektów lub z istotnymi nieścisłościami = 76-69%

Na ocenę 4,0 – osiągnięcie zakładanych efektów uczenia się z pominięciem niektórych mniej istotnych aspektów = 84-77%

Na ocenę 4,5 – osiągnięcie zakładanych efektów uczenia się ze sporadycznym pominięciem niewielu mniej istotnych aspektów = 92-85%

Na ocenę 5 – osiągnięcie zakładanych efektów uczenia się obejmujących wszystkie istotne aspekty = 93-100%

Kryteria oceny aktywności (udziału w dyskusjach i pracach grupowych)

- dyskusja zawiera wszystkie elementy pod względem formalnym i jest w 91-100% poprawna merytorycznie - ocena 5,0

- dyskusja zawiera wszystkie elementy pod względem formalnym i jest 81 - 90% poprawna merytorycznie - ocena 4,5

- dyskusja zawiera większość elementów pod względem formalnym i jest 71 - 80% poprawna merytorycznie - ocena 4,0

- dyskusja zawiera dużą część elementów pod względem formalnym i jest 61 - 70% poprawna merytorycznie - ocena 3,5

- dyskusja zawiera dużą część elementów pod względem formalnym i jest 50 - 60% poprawna merytorycznie - ocena 3,0

VII. Obciążenie pracą studenta

Forma aktywności studenta	Liczba godzin
Liczba godzin kontaktowych z nauczycielem	90
Liczba godzin indywidualnej pracy studenta	60

VIII. Literatura

Literatura podstawowa

- Lachowska, B. (2014). Pozytywna psychologia rodziny – w teorii i praktyce. W: Janicka, I. i Liberska, H. (2014). *Psychologia rodziny*. Warszawa: PWN, s. 537-565.
- de Barbaro B., (red.) (1994). Wprowadzenie do systemowego rozumienia rodziny, Kraków
- Heszen I., Sęk H. (2007). Rodzinne koncepcje chorób i dysfunkcji rodzinnych w podejściu systemowym, w: I. Heszen, H. Sęk, *Psychologia zdrowia*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN
- Janicka, I. i Liberska, H., 2014. *Psychologia rodziny*. Warszawa: PWN
- Tryjarska B. (red.) (2010). *Bliskość w rodzinie. Więzy w dzieciństwie a zaburzenia w dorosłości*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar
- Więsyk S., Lachowska B., 2020, Współpraca rodzicielska: komunikacja pomiędzy rodzicami/Coparenting: communication between parents doi: 10.34766/fetr.v42i2.246. *Kwartalnik Naukowy Fides et Ratio*, 2(42)2020, 114-123
- Stasiakiewicz M., 2003. Diagnoza psychologiczna. W poszukiwaniu Homo Projectivus. W: Łaguna, M. i Lachowska, B. (red.). *Rysunek projekcyjny jako metoda badań psychologicznych*, Lublin: TN KUL, s. 13-30.
- Sęk, H. (2005). Pojęcie normy, normalności i zdrowia. W: H. Sęk (red.). *Psychologia kliniczna*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, tom I, s. 55-64.
- Płopa M. (2005). *Psychologia rodziny: teoria i badania*, Elbląg: Wydawnictwo Elbląskiej Uczelni Humanistyczno-Ekonomicznej.
- Sikorski W. (2019). Genogram jako graficzna technika diagnostyczna wzorców rodzinnych. *Roczniki Pedagogiczne* 11 (47), 55-73
- Praszkier R. (1992). Warszawa: *Zmieniać nie zmieniając: ekologia problemów rodzinnych*. Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne
- Satir, V. (2002). *Rodzina. Tu powstaje człowiek*. Gdańsk: GWP
- Braun-Gałkowska M. (2007). *Poznanie systemu rodzinnego*. Lublin: Wydawnictwo KUL

Literatura uzupełniająca

- Lachowska, B., Waluda, M. (2023). Family stressors and motivation to have a child as related to mothers' parental stress. *Quarterly Journal Fides et Ratio*, Issue 3(55)2023, ISSN 2082-7067, 99-107, <https://doi.org/10.34766/fetr.v55i3.1194>
- Lachowska B., 2022, Rodzina w kryzysie – różne drogi jej rozwoju. W: Brudek P., Mącik D., Kuncewicz D. (red.). *Psychologia kliniczna w trosce o godność człowieka*, s. 441- 455. Lublin: TN KUL
- Jagoda Łokczewska, Bogusława Lachowska, 2020, Zgodność motywacji celów rodzinnych z „ja” a zaangażowanie mężczyzn w role rodzinne /The concordance of family goals with the ego relative to men's commitment to family roles doi: 10.34766/fetr.v42i2.252. *Kwartalnik Naukowy Fides et Ratio*, 2(42)2020, 101-113.
- Lachowska, B. (2021). The threat of coronavirus perceived by the mother and her experiences related to the pandemic versus her relationship with the child/Postrzegane przez matkę zagrożenie koronawirusem oraz jej doświadczenia związane z pandemią a relacja z dzieckiem. *QUARTERLY JOURNAL/Kwartalnik Naukowy Fides et Ratio*, 3(47), 476-492
<https://doi.org/10.34766/fetr.v47i3.919>
- Perlman, D. (2007). The best of times, the worst of times: The place of close relationships in psychology and our daily lives. *Canadian Psychology / Psychologie canadienne*, 48(1), 7–18. <https://doi.org/10.1037/cp2007003>
- Society for Couple and Family Psychology, dostęp: <https://www.apa.org/about/division/div43>
- National Council of Family Relations, dostęp: <https://www.ncfr.org/resources>
- Feinberg, M. E. (2003). The Internal Structure and Ecological Context of Coparenting. A Framework for Research and Intervention. *Parenting: Science and Practice*, 1(3(2)), 95–131.
- Więsyk S., Wojtasiński M., Tużnik P, Lachowska B., Feinberg M., Favez N. (2023). Polish Adaptation of the Coparenting Relationship Scale. *European Journal of Psychological Assessment* [w trakcie recenzji]

